

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

УСЛУГЕ И ЗАШТИТА КОРИСНИКА

**Уредник
МИОДРАГ МИЋОВИЋ**

**Крагујевац
2015.**

УСЛУГЕ И ЗАШТИТА КОРИСНИКА

Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 8. маја 2015. године, на Правном факултету у Крагујевцу.

Међународни научни одбор Мајског саветовања:

Проф. др Мирослав Миловић, Филозофски факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Маркус Фаро де Кастро, Правни факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Данче Манолева-Митровска, Правни факултет "Јустинијан I", Универзитета "Кирил и Методије" Скопље; Проф. др Миха Јухарт, Правни факултет Универзитета у Љубљани; Проф. др Хрвоје Качер, Правни факултет Свеучилишта у Сплиту; Проф. др Един Ризвановић, Правни факултет Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару; Проф. др Снежана Миладиновић, Правни факултет Универзитета Црне Горе; Проф. др Миодраг Мићовић, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.rs
веб: <http://jura.kg.ac.rs>

РЕЦЕНЗЕНТИ Проф. др Хрвоје Качер
Проф. др Снежана Миладиновић
Проф. др Миодраг Мићовић

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Радован Вукадиновић

УРЕДНИК: Проф. др Миодраг Мићовић

ШТАМПА: Графопромет д.о.о.

ТИРАЖ: 120

ISBN 978-86-7623-057-0

Штампање Зборника подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

*Зоран Павловић, ванредни професор
Правног факултета за привреду и правосуђе
Универзитета Привредна академија у Новом Саду,
Данијела Глушац, асистент
Високе пословне школе струковних студија у Новом Саду*

УДК: 347.91:368(497.11)

ЈАВНОПРАВНИ И ГРАЂАНСКОПРАВНИ АСПЕКТИ ПРЕВАРА У ОСИГУРАЊУ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Резиме

Од настанка човечанства постојале су и постојаће преваре, а осигурање није остало имуно на те друштвене појаве. Осигурање се може одредити као уговорни однос између осигураваача (осигуравајућег друштва) и осигураника на основу којег је први обавезан да другоме или трећем лицу од момента наступања осигураног случаја исплати одређени износ новца (суму осигурања) с тим да је осигураник обавезан да независно од наступања осигураног случаја осигураваачу плати накнаду осигурања (премију) у складу са условима осигурања. Наведена илегална активност представља претњу за интегритет и углед осигуравајућих друштава и стабилност целокупног финансијског система. У раду је размотрен јавноправни и грађанскоправни аспект превара у осигурању у Републици Србији. Неопходно је осврнути се на превару у грађанскоправном смислу, а потом и на кривично дело преваре у осигурању, оправданост увођења у кривични законик, нарочито имајући у виду облик у коме је то учињено. Аутори су анализирали и мере превентиве ради откривања и сузбијања превара у осигурању. Циљ рада је да укаже на неискоришћене могућности да се у Србији, удружи снаге осигураваача, осигураника и других корисника осигурања у борби против преваре. Правовременим превентивним, али и репресивним деловањем истовремено у више смерова исте се могу у великој мери ублажити или спречити, а починиоци истих законски санкционисати.

Кључне речи: осигурање, јавноправни, грађанскоправни, преваре.

1. Уводне напомене

За проучавање феномена преваре у осигурању неопходно претходи упознавање са институтом преваре у праву. Познати правник из једне земље у развоју приступајући проучавању овог феномена написао је „Нема грешке без

незнања и нема преваре без грешке“.¹ Ова реченица нам несумњиво указује на познату чињеницу да уговорачи нису увек савесни приликом закључивања уговора или извршења својих уговорних обавеза. Могућност преваре постоји код свих уговора у привреди, с тим што је код уговора о осигурању осигураваач често у тежој позицији, нарочито ако се има у виду да је уговорни однос између осигурача и осигураника однос од крајњег поверења (*uberrimae fidei*). Преваре у осигурању постоје још од првих почетака осигурања, али се том проблему није придавао одговарајући значај све до краја осамдесетих и почетка деведесетих година 20. века. Преваре у осигурању могу достићи такве размере и узроковати врло високе штете осигураваачима, што може довести до отежане накнаде штете, па чак довести у питање и ликвидност осигураваача. У праву осигурања превара увек подразумева да неко намерно нешто чини или не чини како би код другог створио или одржао погрешну представу о некој важној околности.² Превара у осигурање односи се на било коју несавесну активност извршену са намером да се прибави неоснована исплата од осигураваача.³ У вези с врстом осигурања у којој су преваре најизраженије у Републици Србији, закључак је да проценат учешћа врсте осигурања у укупној премији осигурања, углавном је сразмеран и броју превара у осигурању. Тако да је у Републици Србији највише превара у осигурању у домену обавезног осигурања од ауто-одговорности, у најраспрострањенијој врсти осигурања, која учествује са око 40% у укупној премији осигурања. Процена је индустрије осигурања да се број лажних захтева за накнаду штете на возилима у Републици Србији креће у опсегу од 30 до 40%. По броју превара, следе затим имовинска осигурања. Ту се мисли на лажиране пожаре у објектима, залихама и крађе.⁴ У наставку овог рада аутори анализирају превару као институт грађанског права, а потом законски оквир јавноправног аспекта борбе против превара тачније кривично дело превара у осигурању као специјално дело у односу на основно дело преваре.

2. Грађанскоправни аспекти превара у осигурању

Превара у области грађанског права представља ману вољу која постоји ако једна страна изазове заблуду код друге стране или је одржава у заблуди у намери да је тиме наведе на закључење уговора, због чега друга страна може захтевати поништај уговора и онда кад заблуда није битна.⁵ Од римског права важи

---

¹ Narasimhachar K. T. *Basu's Fraud and Mistake in Law (Civil and Criminal)*, Allahabad, 1965, р. 1. преузето од Радовић З., Алексић Ж., *Преваре у осигурању*, Београд, 1997, стр. 3.

² Матијевић, Б., *Преваре у осигурању*, Осигурање, бр. 12/4004, стр. 13.

³ https://www.law.cornell.edu/wex/insurance_fraud, датум приступа: 31.3.2015.

⁴ <http://www.novci.rs/poslovne-vesti.item.2051/prevare-u-osiguranju.html>, датум приступа: 31.3.2015.

⁵ Закон о облигационим односима, "Службени лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ", бр. 31/93 и Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља", чл. 65. ст. 1.

правило *fraus omnia corrumpit* -превара све квари. Она увек претпоставља *mala fidei* на страни онога ко је изазвао или се њоме користи. За постојање грађанскоправне одговорности за превару потребно је да се стекну елементи, субјективни и објективни и постојање узрочне везе између преварне радње и закључења правног посла. Субјективни елемент се своди на намеру једне стране да другу доведе или одржава у заблуди, а објективни на предузимање одређених радњи којима се реализује намера о изазивању или одржавању друге стране у заблуди. Оба елемента имају за последицу, да је преварена страна наведена на закључење правног посла који не би закључила да је за превару знала. Намера стране која чини превару представља њену свесну радњу са циљем да се изазове или одржи погрешна представа о некој правно релевантној чињеници за настанак правног посла.⁶ Сама намера да се друга страна доведе или одржава у заблуди није довољна за постојање преваре, него је потребно да се она реализује предузимањем фактичких радњи (објективни елемент). Радње којима се чини превара могу бити учињене активним или пасивним понашањем. Активно понашање се обично састоји у лажном презентирању чињеница од утицаја на закључење правног посла. Није неопходно да превара буде учињена речима, него може и другим радњама.⁷ Превара подразумева и прећуткивање одређених околности, које имају за последицу заблуду. Намерно или преварно поступање је у осигурању двоструко неприхватљиво. Пре свега оно је изричито искључено из осигурања, док је с друге стране такво понашање неприхватљиво са становишта јавног поретка и морала. Основни је циљ осигурања да пружа заштиту савесним лицима од случајних и изненадних догађаја, а никако стварање могућности појединцима да извлаче корист из осигурања његовом злоупотребом у циљу личног богаћења.⁸ Према чл. 65 Закона о облигационим односима, страна која закључује уговор под утицајем преваре има право да захтева поништај уговора или накнаду претрпљене штете. Она мора доказати да је превара утицала на закључење уговора који је због тога рушљив. Основно је правило да осигураник мора да докаже настанак осигураног случаја, узрочно-последичну везу између њега и настанка штете као и њену висину. Уколико осигуравач има разлога да одбије своју обавезу због сумње да је осигураник поступао преварно, осигуравач треба да докаже постојање преваре на страни осигураника, јер се савесност осигураника претпоставља.⁹ Код уговора закључених с преваром, осигуравајуће друштво није дужно да испуни своје обавезе. Ако је с преваром настао осигурани случај, или је при одређивању плаћања одштете друштво решавало ствар у

---

⁶ Попов, Д., *Заблуда и превара као разлог рушљивости правног посла у домаћем и упоредном праву*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2013, стр. 117.

⁷ Попов Д., *Грађанско право, општи део*, Нови Сад, стр. 269.

⁸ Јовановић, С., *Грађанскоправни аспекти превара у праву осигурања Републике Србије и европском праву*, Европско законодавство, бр 43-44/2013, стр. 78.

⁹ Стојчевић Д., Ромац А., *Fraus est odiosa et non praesumenda*, Савремена администрација, Београд, 1989, стр. 178, преузето од Јовановић С., *нав. дел.*, 79.

заблуди што се тиче настанка и околности покривеног случаја, ослобођено је свих обавеза. То важи и за случај који се односи на обим штете због непоштеног понашања или преваре осигураника.¹⁰ Поништај уговора значи да је уговор престао да важи, и то не само између друштва и осигураника, већ и у односу на трећа лица која су била повезана са полисом осигурања. Према чл. 908 Закона о облигационим односима ако је уговарач осигурања намерно учинио нетачну пријаву или намерно прећутао неку околност такве природе да осигуравач не би закључио уговор да је знао за право стање ствари,¹¹ осигуравач може захтевати поништење уговора. У случају поништења уговора из наведених разлога, осигуравач задржава наплаћене премије и има право захтевати исплату премије за период осигурања у коме је затражио поништење уговора. Осигуравачево право да захтева поништење уговора о осигурању престаје ако он у року од три месеца од дана сазнања за нетачност пријаве или за прећуткивање не изјави уговарачу осигурања да намерава користити то право.

3. Кривичноправни аспект преваре у осигурању

Констатација да нема савршеног злочина истовремено не подразумева да нема идеалног злочина, за чијим се извршењем тежи. Под идеалним злочином подразумевамо такав подухват који починиоцу доноси велику добит уз минимални ризик. Подухват у питању тешко се открива, и ако се открије, кривично дело на суду је тешко доказати. Укратко, овде је реч о превари. За проучавања феномена преваре у осигурању са јавноправног аспекта у овом раду ограничили смо се на законски оквир овог кривично дела. Изменама и допунама Кривичног законика Републике Србије (у даљем тексту КЗ)¹² из 2009. године у српско кривично законодавство уведено је кривично дело преваре у осигурању које је инкриминисано у члану 208а, у групи кривичних дела против имовине. Проблем који Република Србија има у односу на овај вид криминала јесте с једне стране дугогодишње „занемаривање“ овог проблема, пре свега од стране друштва за осигурање, а с друге стране проблем расположивих људских ресурса у државним органима који су ангажовани на откривању и процесуирању ових

---

¹⁰ Ивањко Ш., *Преваре у осигурању и грађанскоправне последице*, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Златибор, 2010, стр. 380.

¹¹ Ако је при закључењу уговора о осигурању, уговарач осигурања прећутао околност да је помоћна зграда, коју је осигурао за случај рушења које би настало од великог невремена као објект саграђен од чврстог материјала, у случају непогоде и рушења те зграде саграђена од слабог материјала, код утврђивања да је прећутао околност од ког материјала је саграђен објект, постоји основ осигуравача да тражи поништај уговора о осигурању и да задржи све премије осигурања које му је до тада исплатио уговарач осигурања. Више у: Вељковић, Д., *Уговори у привреди са судском праксом, примерима уговора и тужбама за остваривање права из тих уговора*, Београд, 2008, стр. 1087.

¹² "Службени гласник Републике Србије", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.

кривичних дела која су тек 2009. године дефинисана посебним чланом Кривичног законика.¹³ У теорији права поставило се питање увођења овог кривичног дела у правни систем Републике Србије, имајући у виду да су радње које се подводе под ово кривично дело обухваћене „обичном“ преваром из чл. 208 КЗ.¹⁴ Кривично дело преваре у осигурању из чл. 208а важећег КЗ има основни (ст. 1), привилегујући (ст. 2) и два квалификована облика (ст. 3 и 4).

Основни облик. Ко у намери да себи или другом прибави противправну имовинску корист доведе кога лажним приказивањем или прикривањем чињеница, давањем лажних мишљења и извештаја, давањем лажне процене, подношењем неистините документације или га на други начин доведе у заблуду или га одржава у заблуди, а у вези са осигурањем и тиме га наведе да овај на штету своје или туђе имовине нешто учини или не учини, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном. Радња код овог кривичног дела састоји се у навођењу неког лица да нешто учини или не учини на штету своје или туђе имовине. Навођење се врши довођењем другог у заблуду или његовим одржавањем у заблуди тј. обманом. Довођење у заблуду јесте стварање погрешне представе о неким чињеницама, тако што се нека постојећа чињеница лажно приказује као другачија него што стварно јесте, или тако што се прикрива постојање неке чињенице.¹⁵ Ако се има у виду да се превара може вршити и одржавањем у заблуди, навођење значи и учвршћивање, подупирање другог да нешто учини или не учини, а учинилац зна да из тога може произаћи штета за имовину.¹⁶ Мора постојати узрочна веза између обмане и чињења односно нечињења. Начини на које се друго лице доводи или одржава у заблуди код кривичног дела преваре у осигурању су:

- 1) лажно приказивање чињеница;
- 2) лажно прикривање чињеница;
- 3) давање лажних мишљења и извештаја;
- 4) давање лажне процене;
- 5) подношењем неистините документације;
- 6) на други начин.

Уколико упоредимо радњу кривичног дела превара у осигурању и радњу кривичног дела „обичне“ преваре из чл. 208 КЗ уочићемо сличности. Пре свега

---

¹³ Петковић Н., *Ретроспектива борбе са преварама у осигурању у Републици Србији и процес интеграције локалног приступа у глобалну мрежу заштите*, Зборник радова Саобраћајне незгоде, 2009, стр. 312. преузето са <http://eksperti.info/images/PDF/prevare.pdf>, датум приступа: 31. 3. 2015.

¹⁴ Професор Стојановић сматра да је наш законодавац прописао то кривично дело 2009. године на лошији начин него што је то учињено још 1929. године (у КЗ Краљевине Југославије из 1929. године била је прописана тзв. осигураничка превара). Више у: Стојановић З., *Да ли је Србији потребна реформа кривичног законодавства?*, *Crimen*-часопис за кривичне науке, бр. 2/2013, стр. 121.

¹⁵ Стојановић З., *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2006, стр. 512.

¹⁶ Лазаревић, Љ., *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд, 2006, стр. 585.

прва два начина која су изричито наведена код основног облика преваре из члана 208¹⁷. Лажно приказивање чињеница постоји кад се тврди да постоји нешто што не постоји или када се оно што постоји приказује неистинито.¹⁸ Прикривање чињеница значи обмањивање о непостојању постојећих чињеница или прећуткивање њиховог постојања, односно њихове садржине, у случајевима кад је постојала обавеза саопштавања тих чињеница.¹⁹ Један од најчешћих облика преваре је и подношење лажне документације. Ово кривично дело може учинити једино лице које је поднело захтев за накнаду штете. То може бити сам осигураник, тј. „оштећено лице“ или пуномоћник. Сматра се да је доказивање отежано уколико се подношење документације врши преко пуномоћника, било да је то адвокат или друго физичко лице. Наиме, проблем доказивања укључује разматрање да ли је пуномоћник знао или могао да зна да подноси лажне доказе. У том случају, оштећено лице које је дало пуномоћје може одговорати због кривичног дела превара у осигурању подстрекавањем - из чл. 208а, а у вези с чл. 34 КЗ.²⁰

Треба напоменути да радње давање лажних мишљења и извештаја и давање лажне процене представљају и елементе бића истоимених кривичних дела инкриминисаних Законом о осигурању.²¹ Наиме у чл. 257 регулисано је кривично дело давање лажних мишљења и извештаја којим је предвиђено да овлашћени актуар или овлашћени ревизор, који противно одредбама закона о осигурању, сачини лажно мишљење, односно извештај, казниће се за кривично дело казном затвора од једне до три године. Уколико упоредимо формулацију овог кривичног дела са кривичним делом превара у осигурању из КЗ уочавамо да учинилац овог кривичног дела према Закону о осигурању је овлашћени актуар или овлашћени ревизор. Међутим, треба имати у виду да да мишљења и извештаји могу потицати од лица разних профила струке и професије (лекари, инжењери и друга), где се на бази таквих извештаја у заблуду могу довести овлашћена лица из осигуравајућих друштава. Објект радње кривичног дела чине лажно мишљење или лажни извештај. У чл. 208а КЗ радња се означава као „давање“, а чл. 257 Закона о осигурању као „сачињавање“ лажних мишљења и извештаја. Ипак, у суштини се ради о једној те истој делатности. С обзиром да је давање лажних мишљења и извештаја само један од могућих начина довођења или одржавања у заблуди у том контексту би се могло узети да је дело из чл. 257

---

¹⁷ Чл. 208 ст. 1 КЗ. Ко у намери да себи или другом прибави противправну имовинску корист доведе кога лажним приказивањем или прикривањем чињеница у заблуду или га одржава у заблуди и тиме га наведе да овај на штету своје или туђе имовине нешто учини или не учини, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.

¹⁸ Лазаревић, Љ., *нав. дело*, стр. 585.

¹⁹ *Исто.*

²⁰ Михајловић, Н., *Кривичноправни аспект превара у осигурању с примером из праксе*, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Златибор, 2010, стр. 402.

²¹ "Службени гласник РС", бр. 139/2014.

Закона о осигурању садржано у бићи кривичног дела превара у осигурању из чл. 208а КЗ. У вези с изнетим, у протеклом периоду, посебан предмет рада осигуравајућих друштава и полиције био је анализа лекарских извештаја, где су се појављивали веома слични извештаји у којима су наведене повреде „вратних пршљенова“, познатије као „трзајне повреде“ возача и путника у аутомобилу. При том се радило о веома сумњивим саобраћајним незгодама, које су се догађале без очевидаца, у касним ноћним сатима и при релативно малим брзинама.²² Ово кривично дело се може извршити само са директним умишљајем.

Потом у чл. 258 Закона о осигурању је предвиђено кривично дело давање лажне процене којим се регулише да одговорно лице у друштву за осигурање, друштву за реосигурање, друштву за посредовање у осигурању, друштву за заступање у осигурању као и код заступника у осигурању, које приликом утврђивања и процене ризика и штета сачини лажне процене и изјаве, казниће се за кривично дело новчаном казном или казном затвора до три године. И ово дело спада у круг тзв. *delicta propria*, јер као учинилац се може јавити одговорно лице у друштву за осигурање, друштву за реосигурање, друштву за посредовање у осигурању и друштву за заступање у осигурању, као и код заступника у осигурању. Радња се састоји у сачињавању процена и изјава приликом утврђивања и процене ризика и штета код осигурања. Дело се може извршити само са директним умишљајем.²³

Основно је, да обмана треба да буде у вези с осигурањем и то да се односи на животна и неживотна осигурања²⁴ у смислу Закона о осигурању, док је оно што називамо социјалним осигурањем обухваћено инкриминацијом злоупотребе права из социјалног осигурања из чл. 168 КЗ.²⁵ Даље, непрецизност одредбе види се и у томе што је законодавац предвидео да у обзир могу доћи и „други начини“ довођења/одржавања у заблуду. У теорији се поставља питање чему оваква формулација ако се има у виду општост прва два начина извршења овог кривичног дела.²⁶ Но, с друге стране налазимо у правној теорији мишљење да је наведено решење законодавца позитивно, јер се човечанство технолошки и

---

²² Михајловић, Н., *нав. дело*, стр. 401.

²³ Ћорић, Е., *Превара у осигурању у Кривичном законнику Србије са предлогом de lege ferenda*, Нова решења у казненом законодавству Србије и њихова практична примена, Злагибор, 2013, стр. 465.

²⁴ По правилу, код националних тржишта осигурања где премија осигурања од ауто-одговорности бележи највеће учешће у укупној годишњој премији, највише превара се дешава у вези са осигурањем од аутоодговорности. Ако на националном тржишту осигурања премија од животних осигурања чини највећи удео у укупној годишњој премији осигурања, онда се највише превара дешава у вези с осигурањем живота.

²⁵ Ћорић, Е., *нав. дело*, стр. 463.

²⁶ Исто.

интелектуално брже и свестраније развија од законске регулативе, па је немогуће предвидети све случајеве преварних радњи и модалитете довођења у заблуду.²⁷

Објект заштите је имовина у целини, подразумевајући свеукупност имовинских права лица. Под штетом треба разумети сваки облик умањења имовине. Могућ је и покушај овог кривичног дела који постоји када учинилац обманом започео или довршио навођење на чињење односно нечињење, али притом није остварена штета на рачун имовине жртве или неког другог лица. Субјективни елемент кривичног дела, осим умишљаја, јесте и намера да се довођењем или одржавањем у заблуди пасивног субјекта себи или другом прибави каква противправна имовинска корист. Ова намера треба да постоји код учиниоца када друго лице доводи у заблуду. Умишљај треба да обухвата како свест о навођењу на чињење или нечињење, тако и свест да се то чини довођењем у заблуду или одржавањем у заблуди. Извршилац може бити, с обзиром на законску формулацију било које лице. Исто је и са пасивним субјектом, међутим наведено је упитно, јер би требало да се ради о осигуравајућем друштву, евентуално другом лицу које се бави пословима осигурања.²⁸

Привилегујући облик преваре у осигурању је регулисан у ст. 2 чл. 208а КЗ: Ко дело из ст. 1 овог члана учини само у намери да другог оштети, казниће се затвором до шест месеци и новчаном казном. Привилегујући облик преваре у осигурању разликује се од основног облика само у погледу намере. Наиме, привилегујућу околност представља намера да се преваром други само оштети, а не и да се прибави противправна имовинска корист. У теорији се с правом поставља питање да ли је прописивање овог облика уопште оправдано. Заиста, нејасно је зашто је за област осигурања предвиђен овај облик, јер се не види сврха шта ће се само оштећењем другог постићи, без намере да се од тога противправно окористи.²⁹ Такође, поређењем овог законског решења с кривичним делом преваре из чл. 208 ст. 2 КЗ долази се до закључка да је ово законско решење преузето из описа основног кривичног дела преваре.

Квалификовани облици. Тежи облици преваре у осигурању постоје у два случаја: 1) ако прибављена имовинска корист или је нанета штета у износу који прелази четрестопедесет хиљада динара (чл. 208а ст. 3); 2) ако прибављена имовинска корист или је нанета штета у износу који прелази милион и петсто хиљада динара (чл. 208а ст. 4). За дело из ст. 3 учинилац ће се казнити затвором од једне до осам година и новчаном казном, а за дело из ст. 4 прописан је затвор од две до десет година и новчана казна.

Превара често има додирне тачке са другим делима. Тада се поставља питање односа преваре с тим кривичним делима, а посебно проблем стицаја. У пракси се проблем стицаја јавља у случајевима кад је извршење преваре било

---

²⁷ Михајловић, Н., *нав. дело*, стр. 402.

²⁸ Стојановић, З., *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2012, стр. 624.

²⁹ Ћорић, Е., *нав. дело*, стр. 464.

праћено злоупотребом службеног положаја, употребом фалсификованих исправа, уништењем службених исправа, примањем мита, лажним представљањем и другим делима. Међутим, када је преваром или у вези с преваром остварено обележје неког другог дела, постоји у начелу стицај кривичних дела, осим у случајевима када се то друго дело појављује као начин извршења преваре. У таквим случајевима постоји само превара.³⁰

Преваре у осигурању поткопавају цео систем³¹ јер одштетни захтеви превараната исцрпљују фондове из којих се исплаћују средства поштем клијентима којима се покривају трошкови стварних губитака. За европски приступ борби против превара у осигурању карактеристична је велика разноликост облика организовања. На територији једне државе често постоји најмање једно, а негде два или више тела надлежних за борбу против превара у осигурању. Ако на територији државе има више од једног тела, надлежног за борбу против превара у осигурању, друга тела нису конкуренти оном првом, већ постоји подела посла, тако да се једни специјализују за преваре у животном осигурању, а други за преваре у неживотном осигурању. Опште је запажање наведених тела, одбора или општих удружења да с развојем послова осигурања расте број превара, а самим тим губитака у пословима осигурања.³²

4. Закључак

Ако, дакле сумирамо основна решења позната у праву осигурања у домену облигационог односа, закључујемо да се преваром сматра свако свесно понашање осигураника при закључењу уговора о осигурању које доводи друштво у заблуду да закључи уговор који иначе, да је знало све околности, не би закључило. Уговор закључен на основу преваре друштво побија, то јест захтева његово поништење.

Посебност преваре у осигурању у односу на превару огледа се у чињеници према коме је усмерено ово кривично дело. Оно је усмерено према осигуравачима, остали елементи су исти. Превара у осигурању постоји од када постоји и осигурање, само законодавац у Србији до Измена и допуна Кривичног законика из 2009. године није придавао велики значај. Чињеница да је прописано посебно кривично дело преваре у осигурању говори о интенцији законодавца да ову област посебно регулише и заштити због све учесталијих и организованијих превара у осигурању као и везе са другим делима са коруптивним елементом.

---

³⁰ Самарџић, М., Сердаревић, Љ., *Социолошкоправни аспект превара у осигурању и однос са коруптивним кривичним делима*, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Златибор, 2010, стр. 412.

³¹ Премда је до поузданих података тешко доћи, процењују се да у развијеним земљама 10% свих пријава штета има у позадини неку превару.

³² Илијић, С., *Јавноправни аспекти превара у осигурању у Србији*, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Златибор, 2010, стр. 390.

Постоји оправданост схватања да кривично дело преваре у осигурању не нуди ништа ново, јер су радње описане у члану 208а КЗ обухваћене кривичним делом преваре. Између преваре кривичног и грађанског права постоје извесне сличности и разлике. Иако се извесни елементи у оба случаја поклапају појам преваре у грађанскоправном смислу је шири. То значи да превара у смислу кривичног права увек представља узрок ништавости и у грађанском праву, али не и обрнуто.

Приступу борби против преваре су различити, али свака држава има одговарајући облик координације за борбу против превара. Та разноврсност облика организовања омогућава да законодавац, осигуравачи и реосигуравачи изаберу облик организовања чија ће усредсређеност на борбу против превара дати резултате. Откривање и спречавање превара у осигурању захтева озбиљан приступ и стручно удруживање различитих субјеката које треба да допринесу откривању и спречавању штетних последица овог кривичног дела. Потребно је извршити едукацију запослених о прописима, процедурама и методама и омогућити примену законских норми. На крају је врло битно споменути да осигуравајућа друштва на овом подручју и у овим питањима нису и не могу бити конкуренти на тржишту, већ напротив партнери који међусобном разменом информација о новим појавним облицима, појединцима и групама које имају искључиви циљ прибавити незаконит новац, могу у знатној мери онемогућити у самом старту учинитеље и спречити штету.

*Zoran Pavlović, Ph.D., Associate Professor
Faculty of Law, University Business Academy in Novi Sad
Danijela Glusac, Assistant
Novi Sad Business School*

PUBLIC LAW ASPECTS AND CIVIL LAW ASPECTS OF INSURANCE FRAUDS IN REPUBLIC OF SERBIA

Summary

Since the creation of mankind, fraud and corruption existing and it will exist, and Insurance did not stay immune to the occurrence of to this phenomenon in the Society. Insurance can be defined as a contractual agreement between an insurer (insurance company)

and the insured on which basis the first is bound to other or a third person from the moment of occurrence of the insured event to cash out a certain amount of money (sum

insured) with the fact that the insured is obliged, independently of the occurrence of the insured case to pay to insurer a fee of insurance (premium) in accordance with the terms of insurance. The mentioned illegal activities pose a threat to the integrity and reputation of the insurance companies and the stability of the entire financial system. Authors analyze public law aspects and civil law aspects of insurance frauds in Republic of Serbia. The paper deals with fraud as a concept of the civil law, and the second part is devoted to the problem of fraud in the insurance referred to Criminal Code. The authors analyze and preventive measures for the detection and fight against insurance fraud. The aim is to highlight the unexploited possibilities to be in Serbia, to join forces insurers, policy holders and other insurance in the fight against that fraud. With timely preventive and repressive operation simultaneously in multiple directions they may be largely mitigated or prevented, and the perpetrators of that acts can be legally sanctioned.

Key words: *insurance, public law, civil law, fraud.*

Литература

- Ивањко, Ш., Преваре у осигурању и грађанскоправне последице, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Привредна комора Србије, Златибор, 2010.
- Илијић, С., Јавноправни аспекти превара у осигурању у Србији, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Привредна комора Србије, Златибор, 2010.
- Јовановић, С., Грађанскоправни аспекти превара у праву осигурања Републике Србије и европском праву, Европско законодавство, бр 43-44/2013.
- Лазаревић, Ј., Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд, 2006.
- Матијевић, Б., Преваре у осигурању, Осигурање, бр. 12/2004.
- Михајловић, Н., Кривичноправни аспект превара у осигурању с примером из праксе, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Привредна комора Србије, Златибор, 2010.
- Попов, Д., Заблуда и превара као разлог рушљивости правног посла у домаћем и упоредном праву, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 3/2013.
- Попов, Д., Грађанско право, општи део, Нови Сад.
- Радовић, З., Алексић, Ж., Преваре у осигурању, Београд, 1997.
- Стојановић, З., Да ли је Србији потребна реформа кривичног законодавства?, Crimen- часопис за кривичне науке, бр. 2/2013.
- Стојановић, З., Коментар Кривичног законика, Службени гласник, Београд, 2006.
- Стојановић, З., Коментар Кривичног законика, Службени гласник, Београд, 2012.
- Самарцић, М., Сердаревић, Ј., Социлошкоправни аспект превара у осигурању и однос са коруптивним кривичним делима, Зборник радова Осигурање у СЕФТА региону, Привредна комора Србије, Златибор, 2010.

Зоран Павловић, Данијела Глушац, Јавноправни и грађанскоправни
аспекти превара у осигурању у Републици Србији (стр. 363-374)

Ђорић, Е., Превара у осигурању у Кривичном законнику Србије са предлогом de lege ferenda, Нова решења у казненом законодавству Србије и њихова практична примена, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Златибор, 2013.

Кривични законик, "Службени гласник Републике Србије", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.

Закон о облигационим односима, "Службени лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ", бр. 31/93 и Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља".

Закон о осигурању, "Службени гласник РС", бр. 139/2014.

Cornell Law School, преузето са https://www.law.cornell.edu/wex/insurance_fraud

Преваре у осигурању, преузето са <http://www.novci.rs/poslovne-vesti.item.2051/prevare-u-osiguranju.html>

CIP - Каталогизација у публикацији
- Народна библиотека Србије, Београд

366.5:338.46(082)

УСЛУГЕ и заштита корисника : [зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 8. маја 2015. године, на Правном факултету у Крагујевцу] / уредник Миодраг Мићовић. - Крагујевац : Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2015 (Крагујевац : Графопроект). - XII, 1215 стр. ; 24 cm

Тираж 120. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз већину радова. - Summaries.

ISBN 978-86-7623-057-0

1. Мићовић, Миодраг, 1954- [уредник]

а) Услуге - Потрошачи - Заштита - Зборници

COBISS.SR-ID 214550796